

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 273/2023 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen maatalouden kannattavuuden ja jatkuvuuden turvaamisesta

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Vesa Kallion /kesk ym. näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KKV 273/2023 vp:

Mihin konkreettisiin toimiin hallitus on ryhtynyt tai ryhtymässä hallitusohjelman kirjausten toteuttamiseksi,

onko hallitus pääomittamassa Maatilatalouden kehittämisrahastoa maatalouden investointukien riittävyyden varmistamiseksi,

onko hallitus ryhtymässä toimenpiteisiin maatalousrakennusten kiinteistöveron poistamiseksi,

onko hallitus tekemässä, valmistelemassa tai edistämässä sellaisia ilmastopoliittisia toimenpiteitä, jotka heikentävät maatalouden kannattavuutta, lisäävät byrokratiaa tai muutoin kaventavat maatalouden toimintamahdollisuuksia,

onko hallitus valmistelemassa toimenpiteitä, joilla arvonlisäveron maksuun saadaan vuosittain 12 kuukautta kulutonta maksuaikaa esimerkiksi seuraavien kolmen vuoden ajaksi,

onko hallitus ryhtymässä tai ryhtynyt toimenpiteisiin maatalouden energiakustannusten alentamiseksi esimerkiksi kohdennetuin verotoimenpitein,

onko hallitus ryhtymässä tai ryhtynyt toimenpiteisiin, joilla ruokaketjun eri osien kustannukset jaetaan elintarvikeketjussa niin, että alkutuottaja saa oikeudenmukaisen osuuden tuotteiden loppuhinnasta,

onko hallitus valmistelemassa elintarvikemarkkinalakiin tarvittavia toimenpiteitä alkutuottajan aseman parantamiseksi elintarvikeketjussa,

onko hallitus helpottamassa nuoren viljelijän vuotuista yrittäjätulo vaatimusta,

aikooko hallitus sallia korkotukilainan sekä valtiontakauksen saannin maatalosaosakeyhtiöiden sukupolvenvaihdoksiin sekä mahdollistaa aloitustuen useammalle kuin yhdelle jatkajalle,

onko hallitus parantamassa viljelijän mahdollisuuksia saada yrityksensä velkasaneerauksen piiriin,

onko hallitus purkamassa maataloutta ja tilamyyntiä koskevaa byrokratiaa sekä lupavaatimuksia,

onko hallitus tehostamassa julkisen sektorin esimerkillisyyttä ruokapalveluhankinnoissa,

onko hallitus vahvistamassa maatalouden sivuelinkeinojen rahoitusta ja toimintaedellytyksiä,

millaisiin toimenpiteisiin hallitus on ryhtymässä tai ryhtynyt maatalouden lomitus- ja eläinlääkintäpalvelujen saatavuuden turvaamiseksi koko maassa,

onko hallitus valmistelemassa arvonlisäverokantoihin sellaisia muutoksia, jotka edesauttavat suomalaisen maatalouden kannattavuuden parantamista ja

mihin toimenpiteisiin hallitus on ryhtynyt tai ryhtymässä kotimaisen kasvu- ja kuiviketurpeen saatavuuden turvaamiseksi energiaturpeen käytön loppuessa hallitusohjelman mukaisesti vuoteen 2030?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelma, Vahva ja välittävä Suomi, tunnistaa maa- ja metsätalouden sekä maaseutualueiden merkityksen koko Suomessa. Hallitusohjelman mukaisesti laaditaan kotimaisen ruoantuotannon pitkän aikavälin strategia kansallisen tahtotilan vahvistamiseksi ja maataloustuottajien arvostuksen nostamiseksi. Strategian keskeinen tavoite on edistää ruokajärjestelmän toimijoiden yhteistyötä, luoda alan yhteinen visio ja kehittää suomalaisen puhtaan ruuan potentiaalin hyödyntämistä. Tavoitteena on myös etsiä ratkaisuja, joiden pohjalta vahvistetaan ruokajärjestelmän kannattavuutta ja kestävyyttä, lisätään alan arvonlisää ja työllisyyttä. Suuntaviivoja strategialle antavat myös EU:n vihreän kasvun ohjelma sekä YK:n kestävän kehityksen tavoitteet, joihin päästäksemme tarvitaan toimenpiteitä.

Hallitusohjelman mukaan suomalaisen puhtaan ruoan potentiaali hyödynnetään uudella kasvuohjelmalla. Kasvuohjelman keskeinen tavoite on myös edistää ruokajärjestelmän toimijoiden yhteistyötä, luoda alan yhteinen visio ja kehittää suomalaisen puhtaan ruuan potentiaalin hyödyntämistä sekä tunnistaa ja edistää toimenpiteitä ruokaviennin edistämiseksi.

Kasvuohjelmalle ja ruoantuotannon strategialle on asetettu yhteinen poikkihallinnollinen ja –sektoriaalinen ohjausryhmä edistämään ja ohjaamaan tätä tärkeää kokonaisuutta. Osana tätä työtä eri sidosryhmien näkemyksiä on kuultu pyöreänpöydän keskusteluissa niistä toimenpiteistä, joilla mahdollisimman ketterästi voidaan edistää suomalaisen ruoantuotannon kasvua ja vientiä. Työtä tukemaan on asetettu myös poikkihallinnollinen ja –tieteellinen työryhmä. Kokonaisuuteen kuuluu lisäksi Maatalouden tulos- ja kehitysnäkymien parlamentaarisen arviointiryhmän toimenpide-ehdotuksen jalkauttamisen seuraaminen.

Hallitusohjelmassa on myös kirjaus, jonka tavoitteena on ruoantuotannossa olevan korvauskelvottoman pellon saamisesta korvauskelpoisuuden piiriin. Korvauskelpoisuuden osalta vuonna 2025 on tavoitteena toteuttaa malli, jossa vuonna 2024 mahdollisesti vapautuvaa korvauskelpoisuutta jaetaan hallinnon toimesta korvauskelvottomille peltolohkoille kunkin ELY-keskuksen toimialueella. Jako suoritettaisiin siten, että korvauskelpoisuus lisättäisiin ensin niille peltolohkoille, jotka ovat olleet viljelyssä pisimpään ilman korvauskelpoisuutta.

Hallitus ole tässä vaiheessa tehnyt päätöksiä maatilatalouden kehittämisrahaston pääomittamisesta, sillä kuluvalle rahoituskaudella maatalouden investointien avustusrahoitus on pääosin osa Suomen CAP- suunnitelman rahoitusta. Maatilatalouden kehittämisrahaston (Makera) kokonaisrahoituskehyksessä maatalouden rakennetuista annetun lain (1476/2007) mukaisesti maatalojen energiantuotantoon ja –käyttöön sekä muihin huoltovarmuuteen liittyviin investointiavustuksiin on varattuna 28,0 miljoonaa euroa vuosille 2023-2027. Makera toimii myös maa- ja porotalouden rakennetukilakien mukaisten lainojen takaajana. Maatalouden rakennetuista annetun lain ja porotalouden ja luontaiselinkeinojen rakennetuista annetun lain (986/2011) mukaisesti valtioneuvoston kohteena olevien lainojen enimmäismäärää nostettiin kuluvalle rahoituskaudelle siten, että vuoden 2023 alusta samanaikaisesti saa olla maksamatta enintään 240 miljoonaa euroa. Mitoituksessa on otettu huomioon, että valtioneuvoston kaus on tällä kaudella mahdollinen tukielementti myös nuoren viljelijän aloitustuessa.

Kauden 2023 - 2027 EU-osarahoitteinen rahoituskehys maatalouden investointi- ja aloitusavustuksiin on yhteensä 528,0 miljoonaa euroa, josta noin 475,0 miljoonaa euroa arvioidaan käytettävän maatalousinvestointien rahoittamiseen ja noin 53,0 miljoonaa euroa tilanpidon aloittamisen rahoittamiseen.

Maatalouden tuotantorakennusten vapauttamista kiinteistöverosta on arvioitava SEUT-sopimuksen valtioneuvoston tukea koskevien määräysten perusteella. Toimenpide olisi ilmoitettava EU:n komissiolle ennen käyttöönottoa. Vuoden 2022 kiinteistöverotuksessa sovellettu maatalouden tuotantorakennusten kiinteistöverotuki, jolla maatalouden harjoittajien kyseisten rakennusten veroa alennettiin enintään 35 000 eurolla, voitiin toteuttaa EU:n tilapäisten niin sanottujen Ukraina-kriisipuitteiden nojalla. Tällä hetkellä näköpiirissä ei ole perusteita, joiden nojalla komissio voisi hyväksyä pysyvän verovapauden maatalouden tuotantorakennuksille. Perusteeksi verovapaudelle ei riitä esim. se, että Ruotsissa tietävästi on voimassa maatalouden tuotantorakennusten verovapaus,

koska se toteutettiin ennen Ruotsin EU-jäsenyyttä, ja SEUT 108 artiklassa on eri menettelyt sen mukaan, onko tuki voimassa olevaa tukea vaiko uutta tukea. Voimassa oleva tuki saadaan toteuttaa niin kauan kuin komissio ei ole todennut niitä sisämarkkinoille soveltumattomiksi. Komissio ei ole arvioinut Ruotsin tukea. Suomessa vastaava tuki merkitsisi uutta tukea.

Hallituskauden aikana tullaan päivittämään sekä energia- ja ilmastostrategia että keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelma (KAISU). Tässä yhteydessä tullaan käymään läpi maatalouden mahdolliset toimet kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseksi huomioiden hallitusohjelman kirjaus siitä, että hallituskaudella ei tehdä kansallisesti sellaisia päätöksiä, jotka lisäävät maatalouteen kohdistuvia kustannuksia. Lisäksi hallitusohjelman mukaisesti Euroopan unionin yhteisen maatalouspolitiikan tulee keskittyä ruokaturvan parantamiseen. Tukijärjestelmää on kehitettävä ja yksinkertaistettava siten, että maataloustuet kohdistuvat nykyistä paremmin varsinaiseen ruoantuotantoon. Hallitus sitoutuu toimimaan tämän periaatteen mukaisesti sekä nykyisen CAP-ohjelma-kauden välitarkasteluissa että uuden kauden valmistelussa.

Maanviljelijöiden tekemä työ ympäristökuormituksen vähentämiseksi on arvokasta, ja sen on oltava kannustavaa ja kustannustehokasta. Hallitusohjelman mukaan pyritään myös edistämään vapaaehtoisten hiilimarkkinoiden toimivuutta ja siten laajentamaan ilmastotoimien rahoitus pohjaa.

Maataloudella ja kasvihuoneviljelyllä on jo tällä hetkellä energiaveron palautus käyttämästään kevyestä ja raskaasta polttoöljystä sekä biopolttoöljystä. Näiden palautusten määrän arvioidaan olevan vuonna 2023 noin 27 miljoonaa euroa. Lisäksi kasvihuoneiden ja maatalouden käyttämän sähkön vero on alennettu EU:n vähimmäistasolle. Sähköverotuen määrä on noin 32 miljoonaa euroa. Yhteensä maatalouden saama energiatuen määrä on vuositasolla siis lähes 60 miljoonaa euroa.

Hallitus on ryhtynyt toimiin ruokaketjun eri osien kustannusten tasapainottamiseksi. Kasvuohjelman ohjausryhmässä arvioidaan hallitusohjelman mukaisesti tarpeet elintarvikemarkkinalain, hankintalain ja kilpailulain muuttamiseksi. Hallitus myös tukee tuottajien yhteistoimintaa ja kannustaa tuottajia vahvistamaan markkina-asemaansa perustamalla tuottajaorganisaatioita. Parhailaan arvioidaan tarvetta tukea tuottajaorganisaatioiden toimintaohjelmia.

Maa- ja metsätalousministeriö on asettanut lainsäädäntöhankkeen, jonka ensimmäisessä vaiheessa on tarkoitus muuttaa elintarvikemarkkinalakia ja kilpailulakia siten, että Elintarvikemarkkinavaltuutetun riittävät tiedonsaantioikeudet varmistetaan ja mahdollistetaan nykyistä laajempi tietojenvaihto Elintarvikemarkkinavaltuutetun toimiston ja Kilpailu- ja kuluttajaviraston välillä.

Valvontaviranomaisen nykyistä paremmat tiedonsaantioikeudet edistävät osaltaan elintarvikemarkkinoiden toimivuutta. Maa- ja metsätalousministeriö on lisäksi hankkinut selvityksiä indek-

sien nykyistä laajemmasta käytöstä elintarvikesektorilla ja nykyistä tarkempien tilastojen laatimisen ja hyödyntämisen mahdollisuuksista. Selvitysten valmistuttua niiden tuloksia voidaan arvioida lainsäädäntötarpeen kannalta edellä mainitun lainsäädäntöhankkeen toisessa osassa.

Hallitus on sitoutunut edistämään maatalouden sukupolvenvaihdoksia. Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelmaan on kirjattu tavoitteeksi nuoren viljelijän aloitustuen vuotuisen yrittäjätulovaahtimuksen kevennys. Hallituksen kehyspäätöksessä 9.10.2023 on kohdennettu kansallisena määrärahana valtion talousarvioon 1,2 miljoonaa euroa vuosina 2025- 2027, yhteensä 3,6 miljoonaa euroa.

Maatalouden aloitustuki myönnetään Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2021/2115 (ns. suunnitelma-asetus), Suomen yhteisen maatalouspolitiikan strategiasuunnitelman (CAP-suunnitelma) ja maatalouden rakennetuista annetun lain (1476/2007) ja sen nojalla annettujen valtioneuvoston asetusten ehtojen pohjalta.

Maatalouden rakennetuista annetun lain mukaan tukea voidaan myöntää luonnolliselle henkilölle tai yksityisoikeudelliselle yhteisölle. Aloitustuki myönnetään osakeyhtiölle tuensaajana, eikä aloitustuki määräydy osakkeenomistajien lukumäärän mukaan.

Meneillään olevalle rahoituskaudelle nuoren viljelijän aloitustuen uutena tukielementtinä mahdollistettiin valtioneuvoston myöntäminen sukupolvenvaihdoksia varten nostettaviin lainoihin. Takaus tukielementtinä on käytettävissä tilakaupoissa hakijan ollessa luonnollinen henkilö tai yksityisoikeudellinen yhteisö, kuten osakeyhtiö.

Valtioneuvoston ja avustuksen lisäksi sukupolvenvaihdoskauppaan voidaan myöntää myös korkotukilainaa. Korkotukilaina on tarkoitettu kiinteistön hankintaan eikä sitä pääsääntöisesti myönnetä irtaimiston, kuten osakeyhtiön osakkeiden, hankintaan. Poikkeuksena on kuitenkin maatalon hankinnan yhteydessä hankittujen tai yhden vuoden kuluessa tukipäätöksestä hankittavien tuotantoeläinten tai maatalouskoneiden ja -laitteiden hankinta, johon voidaan myöntää korkotukilainaa sekä luonnolliselle henkilölle että yksityisoikeudelliselle yhteisölle, kuten osakeyhtiölle.

Yrityksen saneerauksen tarkoituksena on taloudellisissa vaikeuksissa olevan mutta pohjimmiltaan elinkelpoisen yrityksen toiminnan tervehtäminen. Yrityksen saneerausta koskevaa lainsäädäntöä on äskettäin uudistettu erityisesti pienten ja keskisuurten yritysten toimintaedellytysten turvaamiseksi sekä sen edistämiseksi, että näillä yrityksillä olisi mahdollisuus päästä riittävän varhaisessa vaiheessa joutuisaan ja kustannuksiltaan kohtuulliseen saneerausmenettelyyn. 1.7.2022 lukien on otettu käyttöön niin sanottu varhainen saneerausmenettely, johon velallisyhtiö voi hakeutua jo uhkaavan maksukyvyttömyyden perusteella, sillä kun saneeraus voidaan aloittaa riittävän ajoissa, saneerauksen onnistumismahdollisuudet yleensä paranevat. 1.6.2023 lukien on lisäksi sujuvoitettu ja yksinkertaistettu saneerausmenettelyn kulkua, jotta menettely olisi mahdollista toteuttaa mahdollisimman joutuisasti ja kustannustehokkaasti.

Silloin, jos viljelytoimintaa ei ole järjestetty yrityksen kautta vaan viljelijä toimii yksityisenä ammatin- tai elinkeinonharjoittajana, viljelijän voi olla mahdollista hakeutua yrityksen saneerauksen sijasta elinkeinonharjoittajan velkajärjestelyyn. Elinkeinonharjoittajan velkajärjestelyn käyttöalaa on 1.7.2022 lukien laajennettu siten, että menettelyyn voivat hakeutua myös sellaiset elinkeinonharjoittajat, joiden palveluksessa on yrittäjän itsensä lisäksi korkeintaan kaksi ulkopuolista työntekijää. Uudistuksen tarkoituksena on ollut saada aiempaa useampi elinkeinonharjoittaja menettelyn soveltamisalan piiriin, sillä heidän näkökulmastaan elinkeinonharjoittajan velkajärjestely on usein yrityksen saneerausta yksinkertaisempi, kevyempi ja edullisempi menettelyvaihtoehto.

Yrityksen saneerauksen tai elinkeinonharjoittajan velkajärjestelyn peruseriaatteita ei ole mainituissa uudistuksissa muutettu eikä niihin ole tarkoitus tehdä muutoksia myöskään tällä hallituskaudella.

Suomi on jo helpottanut elintarvikkeiden tilamyyntiä merkittävästi. [Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen \(EY\) N:o 852/2004](#) 1 artiklan 2 c kohdassa ja [Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen \(EY\) N:o 853/2004](#) 1 artiklan 3 d-e kohdissa annetaan jäsenvaltioille mahdollisuus helpottaa tiettyjen elintarvikkeiden myyntiä alkutuotannon toimijalta suoraan kuluttajalle tai paikalliseen vähittäiskauppaan. Mahdollisuutta hyödynnettäessä jäsenvaltion on annettava toiminnasta niin sanottuja kansallisia sääntöjä, jotka ilmoitetaan Euroopan komissiolle ja muille jäsenvaltioille luonnosvaiheessa ja joiden antamisen edellytyksenä on komission hyväksyntä. [Komission delegoidun asetuksen \(EU\) 2019/624](#) 12 artiklan 1 a kohdassa säädetään vastaavasta helpotuksesta poronlihan osalta. Suomen Euroopan komissiolle ja muille jäsenvaltioille ilmoittamat ja kansallisessa lainsäädännössä olevat kansalliset säännöt on koottu MMM:n internetsivuille asiakirjaan ”[Kansalliset säännöt, mukautukset ja poikkeukset EU:n elintarvikehygienialainsäädännöstä](#)”.

Suomi on hyödyntänyt edellä mainitut helpotukset ja kyseisistä kansallisista säännöistä säädetään elintarvikehygieniasta annetun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen ([318/2021](#), muutokset [880/2022](#) ja [746/2023](#)) 8, 11, 14, 16, 17, 21 ja 32-34 pykälässä. Alkutuotannon toimija voi myydä alkutuotannon tuotteita suoraan kuluttajalle (kasveja, sieniä, terni- ja raakamaitoa, munia, hunajaa, kalastustuotteita ja luonnonvaraista riistaa) tai toimittaa niitä paikalliseen vähittäiskauppaan (kasveja, sieniä, jäädytettyä ternimaitoa, munia, hunajaa ja luonnonvaraista riistaa) asetuksessa säädetyin ehdoin. Lisäksi alkutuotannon toimija voi myydä suoraan kuluttajalle tai toimittaa paikalliseen vähittäismyyntiin tarkastamatonta luonnonvaraisen riistan, tarhatun kanin ja siipikarjan lihaa asetuksessa säädetyin ehdoin. Vastaavasti alkutuotannon toimija voi myydä suoraan kuluttajalle poronhoitoalueella tarkastamatonta poronlihaa ja siitä valmistettua poron kuivalihaa asetuksessa säädetyin ehdoin. Lisäksi maa- ja metsätalousministeriön asetuksen (318/2021) 27 pykälän mukaan vähittäisliikkeeltä ei vaadita hyväksyntää, jos se toimittaa eläinperäisiä elintarvikkeita toiseen vähittäisliikkeeseen enintään 1 000 kilogrammaa vuodessa ja sen ylittävältä osalta enintään 30 prosenttia vuotuisesta eläinperäisten elintarvikkeiden toimitusmäärästä maakunnan

tai sitä vastaavan alueen sisällä. Tällainen vähittäisliike voi sijaita esimerkiksi maatilán yhteydessä.

[Elintarvikelain \(297/2021\)](#) 8 pykälán mukaan alkutuotannon rekisteröinti-ilmoituksesta on vapautettu luonnonvaraisten kasvien, sienten ja riistan alkutuotantoa harjoittavat toimijat. Elintarvikelain 72 pykälán mukaan vuosittaisesta valvonnan 150 euron suuruisesta perusmaksusta on vapautettu alkutuotannon toimijat (lukuun ottamatta hyväksymistä vaativaa itujen alkutuotantoa harjoittavia toimijoita) sekä tarkastamatonta poronlihaa myyvät poronmistajat ja tarkastamatonta luonnonvaraisen riistan lihaa myyvät metsästäjät ja metsästysseurat.

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen tavoite on, että yrityksiin kohdistuva hallinnollinen taakka ei hallituskauden aikana kasva. Keskeinen elementti seurannassa on hallitusohjelmassa sovittu Yksi sisään, yksi ulos –periaate, joka jatkaa edellisten hallituskausien Yksi yhdestä -kokeilua ja laajentaa sen vakituisesti toimintamalliksi koko valtioneuvostoon hallituskauden ajaksi. Yksi sisään, yksi ulos -periaatteen soveltaminen tekee lakiehdotusten yritysvaikutuksista läpinäkyviä ja luo mekanismin sen varmistamiseksi, ettei elinkeinoelämään kohdistuva hallinnollinen taakka kasva.

Yksi sisään, yksi ulos -periaatetta toteutetaan kaikissa ministeriöissä, joiden hallinnonalaan kuuluu yrityksiä velvoittavaa sääntelyä. Yksi sisään, yksi ulos -periaate on osa sääntelyn sujuvoittamista ja parempaa sääntelyä. Sääntelyn sujuvoittamisen tavoitteena on vähentää tarpeetonta sääntelytaakkaa.

Periaatteen ohjauksesta ja koordinaatiosta vastaa poikkihallinnollinen hallinnollisen taakan keventämisen ja norminpurun ohjausryhmä. Maa- ja metsätalousministeriö raportoi vuosittain sen valmisteleminen hallituksen esitysten taakkavaikutuksista.

Julkiselta sektorilta odotetaan kahdensuuntaista esimerkillisyyttä elintarvike- ja ruokapalveluhankinnoissa. Toisaalta odotetaan kotimaisen ruuan arvostamista ja hankintaa kilpailuttamalla elintarvikkeet suomalaista laatua korostavia vastuullisuuskriteereitä käyttäen. Lisäksi odotetaan esimerkillisyyttä neuvotella hinnankorotuksista joustavasti ruuantuotantokustannusten noustessa.

Maa- ja metsätalousministeriö on tilannut selvityksen julkisten elintarvikehankintojen sopimusrakenteista ja -käytännöistä sekä hinnanmuutosehdoista, ja kuinka julkisissa elintarvikehankinnoissa on reagoitu ruuan hinnannousuun. Jatkotoimenpiteinä selvityksessä suositellaan markkinainformaation lisäämistä julkisista elintarvike- ja ruokapalveluhankinnoista ja markkinavuoropuhelun kehittämistä tarkemmalla ohjeistuksella sekä ruoka-alan markkinatiedon tilastoinnin kehittämällä. Näitä toimenpiteitä ollaan edistämässä kuluvalle hallituskaudella. Lisäksi kotimaista alkuperää olevien elintarvikkeiden hankintoja pyritään edistämään mm. vastuullisuuskriteerien käyttöä helpottavien uusien ohjeiden ja tukimateriaalien avulla.

CAP/EU:n maaseuturahoitus toimii alkutuotannon TKI-rahoituksena. Maaseuturahoituksen eri rahoituslinjat eivät ole erillisiä saarekkeita vaan kokonaisuus, jota ohjataan ELY-keskusten alueellisilla suunnitelmilla. Esimerkiksi kehittämishankkeiden ja maatilojen investointitukien yhteistyö ja keskinäisriippuvuus jäävät usein mainitsematta. Ruokaketjua ja maataloutta kehittäville yhteistyöhankkeilla on aikaansaatu esimerkiksi uusien teknologioiden investointeja ja laajennustai täysin uusia investointeja maataloilla. Kehittämishankkeilla viedään uutta tietoa ja verkostoja sekä vertaisoppimista tiloille. Parhaimmillaan tämä konkretisoituu maatilojen investoinneiksi ja vähintäänkin kasvaneena osaamispääomana. Kehittämishankkeilla pystytään nostamaan esille tuotannonalojen ja toimintaympäristön haasteita sekä kilpailukykyä edistäviä mahdollisuuksia. Tämä on keskeinen reitti kehittää suomalaista ruokaketjua myös maatalouden sivulinkeinojen osalta. Myös yritysryhmä- ja viljelijäryhmähankkeet ovat osuvia ja tuloksellisia välineitä maatilayritysten monialaistamiseen ja maaseutuelinkeinojen monipuolistaminen.

Maatalouden ohessa harjoitettavaa maatalouden alkutuotannon ulkopuolista yritystoimintaa (maaseudun yritysrahoitus), voidaan tukea tällä hetkellä EU:n maaseuturahoituksella Suomen CAP-suunnitelman 2023-2027 eri toimenpiteistä. Tukea on mahdollista hakea yritystoiminnan aloittamiseen, investointeihin ja kehittämiseen, kuten tuotteiden ja palveluiden kehittäminen. Leader-toimenpiteestä voidaan tukea uutena tukimuotona maatalouden alkutuotannon pienimuotoisia kokeiluja. Hallitusohjelmassa on EU:n maaseuturahoituksella tuettavaa kehittämisrahoitusta koskeva säästökirjaus, joka toteutuessaan vähentäisi maatalouden sivuelinkeinojen ja laajemmin katsottuna tuen kohderyhmään kuuluvien maaseudulla eri toimialoilla toimivien mikro- ja pienyritysten sekä maataloustuotteita jalostavien elintarvikealan pk-yritysten investointi- ja kehittämis-toimien rahoittamisen mahdollisuuksia jatkossa.

Lomituspalveluiden osalta on jo toteutettu lomitusyksiköiden rakenneuudistus, jonka tavoitteena on ollut saada aikaan sellaiset yksiköt, jotka pystyvät tuottamaan lomituspalveluita pitkälle tulevaisuuteen kaikkialla Suomessa, vaikka lomitusmäärät jatkavat laskuaan.

Hallituksen on tarkoitus antaa kuluvalle kevätistuntokaudella eduskunnalle lakiehdotus, joka on tarpeen viime vuonna säädetyin eläinlääkintähuoltolain voimaantulon mahdollistamiseksi. Kyse on eräistä sellaisista muutoksista kunnallisten eläinlääkäripalvelujen järjestämisvelvollisuutta koskeviin säännöksiin, jotka ovat komissiolta saadun ohjauksen perusteella välttämättömiä säännösten saattamiseksi yhteensopivaksi yleistä taloudellista etua koskeviin palveluihin sovellettavien valtioneuvoston päätösten kanssa. Muutokset tehtäisiin vaarantamatta lainuudistuksen keskeisiä tavoitteita, jotka liittyvät sen turvaamiseen, että eläinten terveyden ja hyvinvoinnin sekä kansanterveyden kannalta välttämättömiä peruspalveluja on saatavilla ympäri Suomen asiakkaiden kannalta kohtuullisella etäisyydellä ja kohtuuhintaisesti. Lisäksi maa- ja metsätalousministeriö on yhdessä Helsingin yliopiston kanssa kehittänyt eläinlääkäreiden erikoistumiskoulutusta vastaamaan entistä paremmin työelämän tarpeita kunnaneläinlääkärien tehtäväkentässä.

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelma ei sisällä kirjauksia, joiden mukaan arvonlisäverokantoihin tai arvonlisäveron maksuun tehtäisiin suomalaisen maatalouden kannattavuuteen liittyviä muutoksia. Suorat tukijärjestelmät ovat alennettuja arvonlisäverokantoja tehokkaampia keinoja maatalouden kannattavuuden parantamiseksi, koska ne voidaan kohdistaa tarkemmin haluttuihin kohteisiin.

Kasvu- ja kuiviketurpeen tuotanto on perinteisesti ollut varsin tiukasti sidoksissa energiaturpeeseen, koska näihin tuotteisiin tarvittava turve on nostettu turvesoiden pintakerroksista ennen syvemmällä olevan energiaturpeen noston aloittamista. Myös noston kustannukset ovat jakaantuneet energiaturpeen ja kasvu- ja kuiviketurpeiden kesken.

Energiaturpeen käytön on arvioitu vähenevän voimakkaasti markkinaehtoisesti tämän vuosikymmenen aikana. Selvästi merkittävin käyttöä vähentävä vaikutus on EU:n päästäkaupalla. Hallitus ei sen sijaan ole aikeissa kieltää energiaturpeen käyttöä tai sen nostamista.

Energiaturpeen käytön ja kysynnän vähentyessä on näköpiirissä ongelmia myös kasvu- ja kuiviketurpeen saatavuudessa ja hinnassa. Tästä syystä nämä turvetyypit on hallitusohjelmassa määriteltä strategisesti tärkeäksi raaka-aineeksi, ja asia on kirjattu myös alkuvuonna 2024 lausunnolla olleeseen luonnokseen valtioneuvoston päätöksestä huoltovarmuuden tavoitteiksi.

Vaikka välitöntä vaaraa kasvu- ja kuiviketurpeen tai niiden nostomahdollisuuksien loppumisesta ei tällä tietoa ole, on pitkällä tähtäimellä kuitenkin varauduttava muuttuvaan tilanteeseen kuivike- ja kasvualustamarkkinoilla. Turpeen riittävyden turvaamisesta ja turvetta ainakin osittain korvaavien materiaalien etsimisestä ja testaamisesta on meneillään useita tutkimus- ja kehittämishankkeita. Hallinto osallistuu näihin yhteistyössä alan toimijoiden kanssa ja käyttää saatuja tuloksia jatkotoimenpiteiden suunnittelussa.

Helsingissä 22.2.2024

Maa- ja metsätalousministeri Sari Essayah

VN/4248/2024-MMM-2

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: